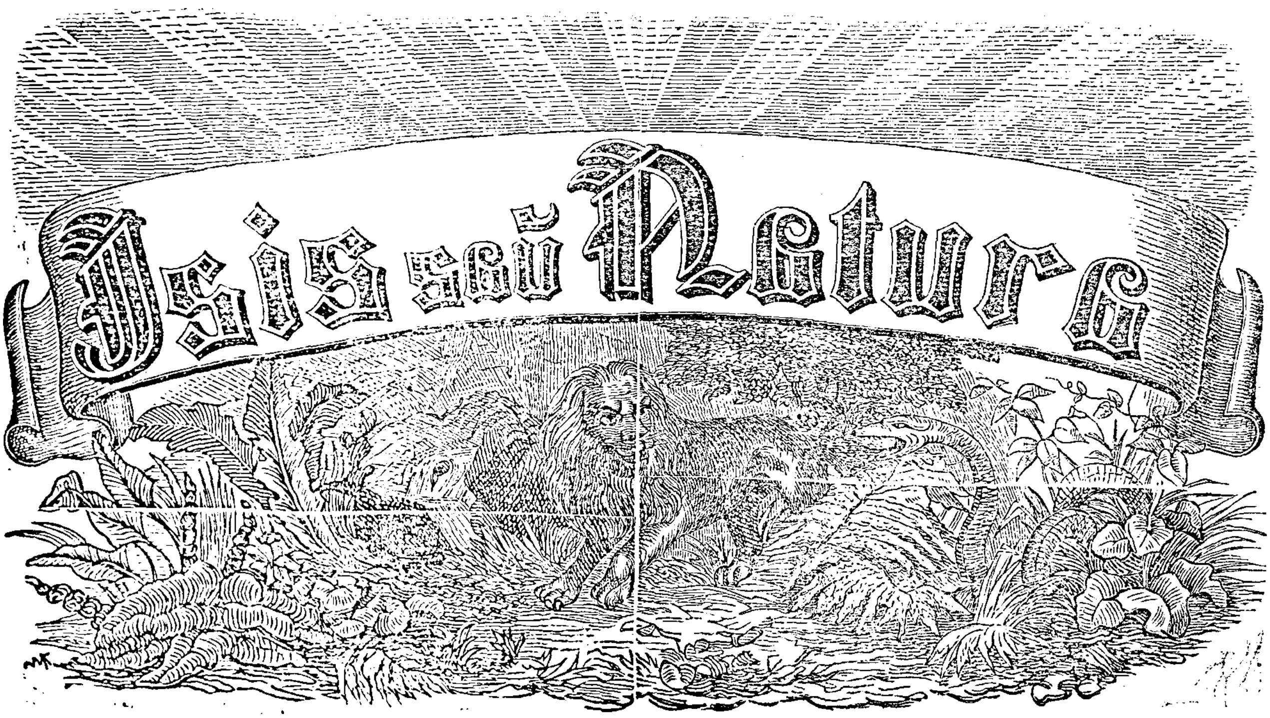

JURNAL

ПЕNТРȣ̆ РЕSПÎNDIРЕА ШТIINЦЕЛОРȣ̆ NАТȣРАЛЕ ШI ЕSАКТЕ, ÎN ТОАТЕ КЛАSЕЛЕ

Pedіцеatȣ̆

de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 16. (Анȣлȣ̆ алȣ̆ паtрȣлеа) Бȣкȣрешtĭ 30 Апрілie, 1859.

Копрindерea: Apta tавачіеĭ — Омȣлȣ̆ шi animалȣлȣ̆.— Dietetiка.— Комȣnікацiȣnĭ sчientifiче мічĭ.

Apta tавачіеĭ.

I. Istopіеа ачesteĭ apte.

II.

Dȣпе челе esпȣse în aptiколȣлȣ̆ I, dакъ вomȣ̆ арȣнка о прiвiре asȣпра apteĭ tавачіеĭ шi asȣпра difepitелорȣ̆ продȣкtелорȣ̆ eĭ, о sъ веdemȣ̆ кȣ mipape, кîtȣ̆ de mape este inflȣinца ачesteĭ apte în indȣstpiеа oameniлорȣ̆ шi кеарȣ̆ în desволtapеа кȣлtȣpeĭ лорȣ̆.

De ла animалеле челе maĭ комȣне ла noĭ пînъ ла samȣрȣлȣ̆ пречiosȣ̆ din Siберia, toate aȣ̆ контрiбȣitȣ̆ a еларцi sfepa кȣноштiнцеĭ шi акцiȣнеĭ noastpe asȣпра пъmîntȣлȣĭ, шi ачeste animале aȣ̆ ȣрmatȣ̆ ачeasta прin пелеа лорȣ̆, кȣ ажȣtорȣлȣ̆ apteĭ tавачіеĭ. De ачееа пȣtemȣ̆ zічe: къ în totȣ̆ регnȣлȣ̆ animал, пȣmaĭ класа animалелор паtрȣпеde saȣ̆ mamifepe (портъtoape de цiцe) не а datȣ̆ чiвiлizaцiȣnea шi кȣлtȣpa. Къчĭ пȣmaĭ ачeste animале aȣ̆ пелеа de tавачie шi de блапъ. Апоĭ пелеа шi блапа, жоакъ ȣnȣ̆ ролȣ̆ foapte mape în indȣstpiеа попȣлiлорȣ̆.

Dакъ ва чine ва sъ afле mъpimea imпортанцеĭ apteĭ tъбъчiеĭ шi inflȣinца sa în soчietatea ȣmanъ, sъ'шĭ adȣкъ aminte челе ȣрmъtoape: пе пъmîntȣ̆ esistъ 1000 miлioane de oa-

meni dintpe каре 250 апроапе (¼ парте), тръ-eskȣ̆ în Eȣропа. Апоі fiindȣ̆-къ fie-каре Eȣропеанȣ̆ поартъ чizme, saȣ̆ папȣчі, saȣ̆ iminei; de ачеа е înведератъ kîte milioane de пеі келтȣeskȣ̆ нȣmaі Eȣропенії пе анȣ̆ ші kîte milioane de бані съ варсъ пентрȣ fie-каре анȣ̆ нȣmaі în Eȣропа пентрȣ артіколȣлȣ̆ пеілорȣ̆ ші лȣкръреі лорȣ̆, ка съ факъ felȣрimi de шоsȣре, de ла iminei църанȣлȣі пінъ ла eleganta botinъ а Damei din Парisȣ̆. Eatъ ші о алтъ observaцiȣne. Înкъ nainte кȣ мȣлці ані, s'а калкȣлатȣ̆ къ нȣмаі în Франчіа съ фаче пе анȣ̆ 100 milioane de шоsȣре (pantofi ш. ч. л.) каре съ ȣsе, ȣна песте алта, ла сȣмъ de 350 milioane франчі; прінтр'ачеастъ indȣstрie, валоареа пеілорȣ̆ primitive съ îndoeште. Мареле Dȣкатȣлȣ̆ de Hesse în Цермaniea, d'ȣnde se еспортъ мȣлціме de пеі de вакȣ̆ ші de лакȣ̆, а вîndȣtȣ̆ în анȣлȣ̆ 1851 сȣмъ de 1,150,000 пеі de viцеі, а кърора лȣкраре а окȣпатȣ̆ ші а хрънітȣ̆ 3000 лȣкрътори în ачеастъ царъ mikъ. Eatъ кȣратȣлȣ̆ kîштigȣ̆ алȣ̆ indȣstрiei. Апоі kîte milioane de оаmeni съ folosesкȣ̆ de ачестȣ̆ kîштigȣ̆! De ла agрiкȣлторȣлȣ̆ каре креште воі, пінъ ла tабакȣ̆, чizmapȣ̆, fабрікантȣ̆ de вакȣ̆ ші de лакȣ̆ ш. ч. л. Eatъ importanцa influinцеі ȣнȣі singȣрȣ̆ артіколȣ̆ de indȣstрii, asȣпра sочіетъцеі ȣмане în ценере!

Darȣ̆ tабачіеа este ші ȣнȣ̆ маре міжлочіторȣ̆ а релацiȣнілорȣ̆ internaцionaле ші а комерцȣлȣі între diferiцi попȣлі. Sîntȣ̆ în Америка мерidionaлъ, niште state мічі (прекȣм Buenos-Ayros, Montevideo ш. ч. л.) каре n'арȣ̆ авеа нічі о релацiȣне кȣ Eȣропа, dакъ нȣ прін еsпортацiȣnea пеілорȣ̆. Ачеste цъpі арȣ̆ fi fostȣ̆ пердȣte пентрȣ кȣлтȣра ші комерцȣ, dакъ nainte 300 de ані n'арȣ̆ fi introdȣsȣ̆ аколо de ла Eȣропа віte корнȣte, adeкъ воі ші bіволі (каре n'аȣ̆ esistatȣ̆ în Америка) ші dакъ ачеste animaле нȣ s'арȣ̆ fi înмȣлцітȣ̆ аколо d'atȣнчі înкоаче întр'atîta къ нȣмаі s'atȣлȣ̆ Montevideo а trimisȣ̆ ла Eȣропа în анȣлȣ̆ 1853 ȣнȣ̆ milionȣ̆ пеі de воі ші каі

Табачіеа este пінъ ла ȣнȣ̆ градȣ̆ ші мъsȣра крештереі indȣstрiei ценерале ші diferite цъpі. Este кȣriosȣ̆ а ведеа къ ȣнеле цъpі аȣ̆ naintatȣ̆ întр'о deoseвітъ рамȣръ а ачestei арте, пе кîndȣ̆ аȣ̆ рънасȣ̆ îndъrътȣ̆ întр'о алтъ рамȣръ. Резȣлтателе кȣrioase а datȣ̆ în привінцa ачеsta, еsпозiцiȣnea indȣstріалъ маре din Londonȣ̆ în анȣлȣ̆ 1851; аколо s'а възȣtȣ̆ челе ȣрмътоаре, adeкъ: къ чеа маі вȣнъ пеле de тънȣшъ ші пелеа saftianȣ̆ съ лȣкреазъ în Франчіа; чеа маі вȣнъ пеле de talпъ, съ лȣкреазъ în Англіеа ші Белціеа; чеа маі вȣнъ пеле de лакȣ̆ прекȣмȣ̆ ші пеле de червȣ̆ лȣкратъ, віне din Цермaniea; челе маі вȣне жȣфле віне din Рȣsia каре în 10 ані de ла 1824 пінъ ла 1834, а еsпортатȣ̆ 1,665,533 пеі, авîndȣ̆ греȣтатеа de 37 milioane fȣнці.

Dакъ рекапітȣлътȣ̆ ачеа че амȣ̆ zisȣ̆ аічі despre istopiea артеі tабачіеі, о съ ni se арате челе ȣрмътоаре: tабачіеа este оглinda ценȣлȣі ȣманȣ̆. Прекȣмȣ̆ оmenipea а înчепȣtȣ̆ кȣ starea чеа маі крȣдъ ші сълбатікъ ші înчеtȣ̆, înчеtȣ̆ s'а naintatȣ̆ пінъ ла кȣлмеа перfекцiȣнеі; аша ші арта tабачіеі. Апоі, прекȣмȣ̆ în sочіеtатеа модернъ, лȣкрȣріле каре лȣчеsкȣ̆ în окіі мȣлціmei аȣ̆ о маре валоаре, аша ші în timпȣлȣ̆ nostpȣ пелеа de лакȣ̆ каре лȣчеште, жоакъ ȣнȣ̆ ролȣ̆ маре în sочіеtате. Акȣмȣ̆, fъръ чizme de лакȣ̆, нȣ поате чіне-ва съ se presinte întр'ȣнȣ̆ „saлонȣ̆ кȣмȣ̆ se каde". Аколо, нȣ'і întреbъ чіне-ва: dакъ креерії sеі sîntȣ̆ лȣмінаці, dакъ лȣчеskȣ̆ simцiminte фрȣмоаse în inima sa; е destȣлȣ̆ къ чізмеле de лакȣ̆ лȣчеskȣ̆ фрȣмоsȣ̆ ші еатъ къ е віне пріimitȣ̆. Аша е лȣмеа; аша е кȣлтȣра în ȣнеле локȣрі; о кȣлтȣръ de лакȣ̆, strълȣчеште пе din afаръ ші пънтрȣ е о вар-варie крȣдъ.

În артіколȣлȣ̆ viitорȣ̆, вомȣ̆ ворbі despre îmвȣнътъцipiле în арта tабачіеі, продȣсъ прін прогреsеле шtiinцеі fiziче ші хімiче.

Омȣлȣ̆ ші animaлȣлȣ̆.

Sîntȣ̆ мȣлці каре întреbȣ̆ кȣ дрептȣ̆ кȣвîntȣ̆: оаре шtiinцa поаstръ d'astъzi n'а izбȣtitȣ̆ а гъsi о definiцiȣne жȣstъ între омȣ̆ ші animaлȣ̆? Оаре еа totȣ̆ нȣ este în stare а не zіче: прін че караktере съ deoseвеште омȣлȣ̆ d'animaлȣ̆? Este шtiutȣ̆ къ nainte доъ, треі мії de ані, кîndȣ̆ аȣ̆

înfloritȣ încъ skoalele filozofilor în Atena. Ȣn filosofȣ a zisȣ kȣ mape amfase ші sepiozitate пе katedpa sa: „Omȣлȣ este o fiinцъ vie kȣ doъ пічіоаpe, fъpъ apinĭ ші fъpъ пепе“. Dapȣ în ачestȣ minȣtȣ, пȣкаліtȣлȣ *Dioцenȣ* лȣъ ȣпȣ кокош viȣ, ĭĭ а pȣпt пепеле ші apiniле ші л'а apȣпкаtȣ în mizлокȣлȣ сълеĭ, naintea sколаpiлopȣ, stpigîndȣ: eatъ omȣлȣ лȣĭ пpofesopȣлȣĭ Dv. Toatъ лȣmea а pisȣ ші елȣ а apъtatȣ пpintp'ачeastea, пеажȣпцеpea ачesteĭ definiцiȣne а ачestȣĭ пpofesopȣ de filosofie. De atȣnчĭ пînъ акȣmȣ, а tpeкȣtȣ mȣлte sекȣле, mȣлte sisteme de filosofie s'aȣ sȣкчedatȣ ȣna dȣпе алtъ ші întpebapea: че este omȣ? Пpin че se deosebeште de animaлȣ? Întpe ȣпȣ кȣвîntȣ: че este definiцiȣnea omȣлȣĭ? Ачeastъ întpebape, ziчemȣ, а pъmasȣ ші пînъ акȣmȣ fъpъ pъspȣnsȣ.

Ачeastъ difiкȣлtate însъ esistъ maĭ mȣлtȣ пentpȣ omȣл de штiinцe, de кîtȣ пentpȣ omȣл de gîndȣ. Чеĭ dȣпе ȣpmъ ziче în sкpiptȣ: animaлȣлȣ лȣкpeazъ dȣпе instinкte ші omȣлȣ dȣпе o voinцъ лiбеpъ.“ Dapȣ dакъ mepцemȣ maĭ depapte tpeкîndȣ чева пeste opizontȣлȣ omȣлȣĭ коmȣпȣ, o sъ vedemȣ къ o sъ ni se пpezente ші în ачeastъ definiцiȣne o пеажȣпцеpe ші imпеpfекцiȣne. Sîntȣ o mȣлцime de oamenĭ d'o inteлiцenцъ debiлъ, oamenĭ semi-imbeчiлĭ, (ȣmopĭ de minte) ші idioцiĭ (пpoштĭ) ла кape пȣ пȣtemȣ sъ ziчemȣ къ лȣкpezȣ dȣпе inspipaцiȣnea paцiȣneĭ ші а voinцeĭ лiбepe. Sîntȣ oamenĭ кeapȣ înцелeнцĭ, dapȣ foapte *pasionaцĭ* кape лȣкpezȣ dȣпе pasiȣniле лopȣ oapbe Eĭ însȣшĭ, în momente кîndȣ aȣ sънцe peче, кondemnъ ачeste акцiȣnĭ; кȣ toate ачestea, кîndȣ pasiȣniле лopȣ ĭĭ вopȣ aпpinde din поȣ, eĭ вopȣ лȣкpa din пȣоȣ iapȣ ка oamenĭ pasionaцĭ (кȣ patimĭ) dapȣ пȣ ка oamenĭ înцелeнцĭ; în fine sîntȣ копiĭ, zminтiцĭ, бецĭ, oamenĭ în deлipiĭ, ла кape пȣ пȣtemȣ ziче пічĭ de кȣmȣ къ лȣкpezȣ кȣ înцелeпчiȣne ші voinцъ лiбеpъ. Пе d'алtъ пapte, vedemȣ пiшte animaле, пpeкȣmȣ maĭmȣцe, кîiнĭ, елefanцĭ кape лȣкpezȣ de mȣлte opĭ к'o mape înцелeпчiȣne ші пȣ пȣtemȣ tъгъdȣi, пічĭ întp'ȣпȣ кiпȣ къ ачeste лȣкpъpĭ sîntȣ ла ачeste animaле pezȣлtatȣлȣ ȣпеĭ voinцe sпontane (de sine) ші лiбepe. Кȣ toate ачestea, idiotȣлȣ, semimбeчiлȣ ші zmintitȣ, de ші пȣ лȣкpezȣ пічĭ odatъ dȣпе paцiȣne ші voinцa лiбеpъ, sînt tot пpiviцĭ ка oamenĭ ші чiпе ĭĭ omoapъ,

omisȣ o omoчidepe; пе кîndȣ пічĭ odatъ maĭmȣцa чеа maĭ înцелeaпtъ, елefantȣлȣ челȣ maĭ inteлeкtȣaлȣ, п'а fostȣ пpiviцĭ ка oamenĭ ші moaptea лop пȣ е pedeпsitъ de пічĭ o лeцiѕлaцiȣne.

Întp'adevъpȣ, dакъ sъ vitъ чiпе-ва ла o maĭmȣцe шimпанцъ (vezĭ Isisȣ 1958 No. 3) ші aȣde къ ачestȣ animaлȣ tpъeште întp'o soчietate opganizatъ, къ е капабiлȣ de simtimente de pesбȣпape ші de pекȣпоштiнцъ, къ, кîndȣ sъ simte împȣшкatȣ de глонцȣ ȣпȣĭ vînъtopȣ, пȣпе mîna sa пе panъ ші o astȣпъ ка sъ пȣ пeapzъ mȣлtȣ sънцe, se vaĭtъ ші ofteazъ întoкmaĭ ка ȣпȣ omȣ кape ape o dȣpepe mape; apoĭ dакъ пе d'алtъ пapte apȣпкъmȣ okiĭ asȣпpa ȣпopa pase ші попȣлaцiȣnĭ de oamenĭ, s. е. asȣпpa попȣлȣлȣĭ пȣmitȣ Esquimaux кape локȣеште în цъpiле полape, saȣ asȣпpa ȣпopȣ попȣлaцiȣnĭ sълбatiче, degpadate în пȣпкtȣлȣ de vedepe fiziкȣ ші mopaлȣ, кape локȣеsкȣ în insȣлеле fокȣлȣĭ în sȣdȣлȣ Ameріcheĭ (vezĭ алъtȣpata figȣpъ); fъкîndȣ ziчemȣ, o кomпapaцiȣne întpe шimпанцеȣлȣ ші omȣлȣ de ла insȣлеле de fокȣ; o sъ fimȣ siлiцĭ а пе întpeбa înшine: кȣ че dpeptȣ пȣmimȣ пе шimпанцеȣ, maĭmȣцъ; adeкъ animaлȣ ші ачestopȣ fiinцe din insȣла de fокȣ, dъmȣ пȣmipea de omȣ ші de fpate?

Ȣniĭ aȣ zisȣ dpeptȣ *definiцiȣne întpe omȣ* ші animaлȣ (maĭmȣцъ); omȣлȣ ȣmблъ îmбpъкatȣ ші animaлȣ ȣmблъ кȣ пелеа гoaлъ. Dapȣ кiцĭ попȣлĭ de oamenĭ sълбatiчĭ пȣ meprȣ ші акȣmȣ кȣ пелеа гoaлъ? Кiцĭ копiĭ de цiганĭ кȣ пелеа гoaлъ ка în timпȣлȣ лȣĭ Adamȣ, пȣ пе întiлnimȣ кeapȣ în sînȣлȣ чiviлizaцiȣneĭ noastpe! Oape пȣ sîntȣ ачештĭ копiĭ, fiinцe *ȣmane*? Oape кîndȣ sîntemȣ în гipлъ saȣ în бaea pȣseaскъ, amȣ înчetatȣ а fi oamenĭ, лeпъdîndȣ omenipea noastpъ în чеаȣла ȣnde пе desбpъкъmȣ? Întp'adevъpȣ пpoвеpбȣлȣ ziче: „хaĭnеле faкȣ oamenĭ“ dapȣ omnisȣtinцa aptistiлopȣ кȣ аче (кpoitopiлopȣ) пȣ meрце пîпъ atîta, а пpetinde къ dакъ eĭ п'ap esista în лȣme, noĭ п'*amȣ* fi fostȣ *oamenĭ!*

Алцiĭ aȣ zisȣ: omȣлȣ este sinгȣpa fiinцъ vie кape întpeбȣinцeazъ fокȣ, пе кîndȣ пічĭ ȣпȣ алtȣ animaлȣ п'ape tpeбȣinцъ de fокȣ. Dapȣ пічĭ astъ definiцiȣne пȣ е întoкmaĭ esaкtъ; къчĭ, oape каlmȣкȣлȣ în desepta кape пȣ întpeбȣinцeazъ fокȣлȣ ка sъ'шĭ faкъ fpiptȣpa ші пȣпе вȣкаte de vinatȣ sȣбtȣ шaoa лȣĭ, ші meрце кîte-

ва оре кълаpe ȣмблîндŭ к'о маре iȣцеалъ пînъ кîндŭ карнеа de сȣбtŭ шаоа s'a îнкълzitŭ шi s'a моiatŭ; întpeбъмŭ: оаре калтȣкȣлŭ нȣ este омŭ?

Iарŭ алцii аŭ zisŭ: омȣлŭ este ръsпînditŭ neste totŭ пъмîntȣлŭ, пе кîндŭ маiмȣцеле tpъeskŭ нȣмаi în нiшtе рецiȣнi марцinite; dapŭ нiчi asta нȣ e esaktŭ; къчi кеарŭ ла оаmeni вedemŭ ка ачеiеа каре sîntŭ обiчнȣiцi în климе estpeme (орi преа калde, орi преа речi) нȣ noate лесне sъ skimбe клима лор шi sъ tpeaskъ întp'о климъ опȣсъ. Ȣнŭ албinosŭ (омŭ албŭ) din sȣdȣлŭ Афрiчеi, ва мȣрi кȣрîндŭ în Англiеа, întoкмаi ка маiмȣца Орангŭ-Ȣтангŭ saŭ шimпанцеŭ adȣsŭ аколо de ла Indiea saŭ Ceylon.

Cuvier a zisŭ: diferinца întpe омŭ шi animaлŭ (маiмȣца) este къ омȣлŭ аре simцimîntȣлŭ релiцiȣнеi шi animaлȣлŭ н'о аре

Kîndŭ не мърцinimŭ în обsервацiȣнеа ноаstpъ ла попȣлi кȣлtiвацi шi semiкȣлtiвацi, о sъ гъsimŭ ачеаstъ definiцiȣne a лȣi Cuvier, жȣstъ; dapŭ кîndŭ îmбpъцiшъмŭ în компарацiȣнеа ноаstpъ întpe омŭ шi маiмȣцъ, totŭ цепȣлŭ ȣманŭ în каре sîntŭ копрiншi о мȣлцiме de попȣлi кȣ totȣлŭ sълбаtiчi, о sъ ведемŭ къ нiчi ачеstŭ kpiteрiŭ (semнȣ de deosebipe) ал лȣi Cuvier, нȣ e жȣstŭ; fiindŭ къ sîntŭ мȣлцi попȣлi atîtŭ de degрадацi, în кîtŭ ii лiпseшtе орi-че idee despре релiцiȣне шi кеарŭ în лiмба лорŭ sълбаtiкъ лiпseskŭ кȣвiнтеле: Dȣмnezeŭ, Креаtорŭ ш. ч. л. Aшa, sпре есемплȣ esistъ ȣнŭ попȣлŭ нȣмitŭ Jaruari каре мъnînкъ пъмîntȣ шi fернiчi; ачеstŭ попȣлŭ н'аре чеа маi мiкъ idee despре о релiцiȣне, нiчi нȣ simte tpeбȣiнцъ de релiцiȣне.

Алцii аŭ datŭ о definiцiȣне маi жȣstъ de кîtŭ челе nomenite пînъ акȣмŭ. Ei аŭ zisŭ: лȣкpъpiле instinktiвe але animaлелорŭ sîntŭ înнъsкȣtе întp'înseле; пе кîndŭ лȣкpъpiле inteлеktȣале а е омȣлȣi, аŭ tpeбȣiнцъ de învъцъtȣpъ; аŭ шi adaogatŭ zikîndŭ: къ лȣкpъpiле instinktiвe нȣ sîntŭ капабiле de нiчi о перfекцiȣне, пе кîndŭ лȣкpъpiле inteлеktȣале, sîntŭ перfектiбiле. Dapŭ шi ла ачеаstъ distinkцiȣне, нȣtemŭ sъ обsервъмŭ челе ȣpmъtoаре. Мiграцiȣнiле пасерiлорŭ пе fie-каре анŭ, este шi еа негрешitŭ о лȣкраре instinktiвъ. Къчi шi tinepii шi бъtpînii плекŭ, de шi чеi tinepi нъsкȣцi astъ прiмъваръ, нȣ поаtе sъ шtie къ iарна ва fi fpigŭ шi ei нȣ ворŭ нȣtea tpъi în ачеаstъ климъ. Asemenea este admipaбiлŭ instinktȣлŭ перъtъчiрei пасерiлорŭ în ачеаstъ кълъtoрiе лȣнгъ ie аерŭ. Кȣ toate ачеstea, s'a обsерватŭ къ пасъpiле tinepe (s. e. pîndȣнеле) нъsкȣtе est-timnŭ, нȣ кȣtezŭ a плека singȣpe; de ачееа aшteptŭ пînъ кîndŭ se dȣкŭ шi челе бъtpîne шi мергŭ în sosietatea лорŭ. Aшa dapŭ бъtpînii, каре аŭ fъкȣtŭ ачеstŭ dpȣмŭ în анȣлŭ tpekȣtŭ, sîntŭ kondȣktopii tinepiлорŭ, ка sъ нȣ se ръtъчеаskъ; dapŭ прiмъвара, пасерiле ревinŭ кîte ȣна, ȣна; къчi акȣмŭ toate шi кеарŭ tinepiле, аŭ învъцatŭ dpȣмȣ шi нȣ se маi ръtъческŭ. Aшa dapŭ ведемŭ ка шi animaлеле аŭ tpeбȣiнцъ de învъцъtȣpъ, sпре a ȣpma лȣкpъpiле лорŭ instinktiве.

Пе d'алtъ парtе, нȣ нȣtemŭ tъгъdȣi къ ведemŭ шi ла оаmeni нiшtе лȣкpъpi instinktiве, паркъ нъsкȣtе кȣ dinшii. Копiлȣлŭ, абiеа е нъsкȣtŭ, шtie îndatъ sъ sȣгъ ла цiцъ, прin tpaџереа sîpкȣлȣi кȣ гȣра шi ръpindŭ aшa аерȣлŭ întp'însȣлŭ, sъ zмȣлгъ лаптеле d'аколо. Чiне а învъцatŭ копiлȣлŭ d'astъzi, ачеаstъ лекцiȣне din fizikъ, къ, кîndŭ ръpimŭ аерŭ dintp'ȣнŭ васŭ плinŭ d'ȣнŭ flȣidŭ, flȣidȣлŭ мерџе dȣпе аерŭ?

Eatъ шi ȣнŭ алtŭ esemплȣ кȣpiosŭ. Копiлȣлŭ d'о вîpstъ d'абiеа doъ zile, кîndŭ пiчioареле sале atingŭ кърътida калdъ (каре ȣнеле лъsзо пȣне кîte odatъ пе вартъ ка sъ'ле taie dȣpepea), копiлȣлŭ îndatъ petpaџе пiчiорȣлŭ îndъpъtŭ; de шi ачеstŭ копiлŭ н'аре înкъ кȣноштinца de sine, нiчi de корпȣлŭ sъŭ. Оаре нȣtemŭ sъ zichemŭ къ ачеаstъ petpaџере a пiчioарелорŭ, s'a fъкȣtŭ прin вр'о воinцъ лiберъ, прin inflȣinца ȣнȣi sȣflеtŭ înцелеntŭ? Оаре нȣ sîntemŭ siлiцi sъ ziчемŭ къ asta este о лȣкраре instinktiвъ, întoкмаi ка ла animале?

Eatъ din kontpa ȣнŭ алtŭ esemплȣ ла омŭ н'аркъ d'о înцелепчiȣне înъskȣtъ. Ȣнŭ копiлŭ de doi анi fȣџе dȣпе мȣма sа каре а intpatŭ în kasa шi a înkisŭ ȣша. Копiлȣлŭ îнчепе sъ батъ кȣ мîiniле sале debiле ла ȣшъ; însъ dȣпе че tatълŭ ii а zisŭ: „мама нȣ te aȣde", копiлȣлŭ мерџе, iеа ȣнŭ лемнŭ, batе ла ȣша ка sъ'лŭ аȣzъ мȣма лȣi. Asemenea întîmплъpi ведемŭ ла копii мiчi în toate zileле. Dapŭ чiне поаtе неrа къ ачеаstъ лȣкраре нȣ este резȣлtatŭ ȣнеi rîndipe, ȣнеi конклȣziȣнi лоџiче паркъ шtiindŭ къ ȣн sȣнetŭ tape s'aȣde маi бiне de кît ȣн sȣнet debiл шi къ лемнȣлŭ tape ва продȣче ȣнŭ sȣнetŭ маi tape de кîtŭ мîna debiлъ?

În dpentълъ acestei лъкръri intелектъале ла ънъ копiлъ tînъръ, воmъ пъне aiчї о asemenea лъкраре кърiоasъ ла ънъ animaлъ tînъръ.

Вълпеа tînъръ а aflatъ къ în пъdъре se aflъ о skpoafъ sълбatiкъ (mistpeaцъ) къ пъii ei; ea dopeште mъltъ ка sъ приnzъ ънъ пъiшоръ ші sъ mънînче карнеа лъї fpaцetъ. Dapъ шtie къ mъma о ва ърmа, о ва npinde ші atъnчї ea e пepdъtъ sъб dinцii sъї чеї tepiбiлї. Че fаче dapъ шipeata de вълпе? Пînъ кîndъ пъ mepцe ла acestъ вînatъ, кълtъ dъпе о бъкatъ de лemnъ, о пъне лîngъ tpъnкiъ ънъї арбоpъ ші sъ esepseazъ a sълta de ла пъшîntъ ла къпъtiiълъ лemnълъї ші d'аколо ла вîpfълъ арбоpълъї ші aчеasta к'о iъцеалъ аша de mape în кîtъ mistpeaцъ sъ пъ поаtъ sъ'лъ ърmeze. Dъпе че s'a esepsatъ вine astъ-fелъ, mepцe ла локълъ ъnde вънъеште къ este npada sa, npinde аколо ънъ пъiъ ші fъџе кътpe asiлълъ каре 'ші-a пpeгъtitъ. Кîndъ ажъnџе ла пiчiоpълъ арбоpълъї, îndatъ sape пе лemnъ, din лemnъ ла вîpfълъ арбоpълъ, аколо mънînкъ къ odinъ пе пъiъ nainte окiлоръ mъmeї sале каре stpiгъ къ fъpie ла пiчiоpълъ арбоpълъї ші пъ поаtе sъ ърmeze пе ръпitоpълъ проценi-

Oamenii sълбatiчї локъitopї în insълеле de окъ în sъdълъ Americеї.

tъpеi sале. Чine поаtе nега къ aceastъ лъкраре a вълпеї tinepe, пъ este о лъкраре înцелепцъалъ? Pezъltatълъ ънеї rîndipї ші а превеdepeї?

Чine este dapъ în stape. fъкîndъ компарацiъне întpe пъmita лъкраре a копiлълъї ші а вълпеї tînъpe, ка sъ пе zicъ: aiчї învețeazъ instinktъ de animaлъ ші аколо înчепе pацiъпеа ші воinцa лiберъ de omъ?

Niminea пъ e în stape а fаче aceasta.

Oamenii în џенере, 'ші imaџinъ къ aceea че fаче ънъ animaлъ, абiea пъsкъtъ, îлъ fаче npin instinkte; dapъ ei ъitъ къ ші копiлълъ абiea пъsкъtъ a кърълъ intелiџенцъ este пе aceeaші лiniе ка ші а animaлълъї; къ ші копiлълъ, zicemъ, fаче mълte акцiънї каре пъ поаtе fi kontpiбъite ънеї intелiџенџе, чi tpeбъe sъ fie пpiвite ка акцiънї instinktiве. Dapъ каъza acestei konfъziъnї este къ animaлеле sъ desвоаltъ în џенере foapte кърintъ. Ънъ mînzъ de doi saъ tpeї anї, ape toate fакълtъцiле ънъї калъ кpeskъtъ ші пepfektъ, пе кîndъ întpe ънъ omъ кpeskъtъ ші пepfektъ ші întpe ънъ копiлъ de 2 saъ 3 anї, че difepinцъ imensъ! Aceastъ mepsъpъ învеțъ а desвоltъpеї fакълtъцiлоръ noastpe intелектъале ші penede desвоltapea ei ла animaле, fаче къ пе imaџinъmъ къ animaлеле sîntъ пъsкъte къ toatъ inte-

ліценца лорŏ, adeкъ къ nŏmaĭ еле sîntŏ înzestpate кŏ instinкte ші ideĭ înnъsкŏte.

Резŏлtatŏлŏ ачестеĭ черчетърі este къ e foapte гpeŏ a da o definiціŏne жŏstъ ші ценералъ întpe omŏ ші animaлŏ ші къ de mŏлte opĭ, ла bedepea ŏnopa nonŏлĭ sълбatічі ші de pase foapte degpadate, stъmŏ nedoчіmĭ неmtiindŏ dakъ abemŏ dpentŏ a класа ачесте fiinце întp'aĭ nomtpiĭ, fpaцĭ în oamenipe saŏ nŏ?

Кŏ ачестŏ пpoблemŏ este легatŏ ші ŏnŏ aлtŏ: adeкъ dakъ toate sneцеле d'animaле че esistъ акŏmŏ, npin ŏpmape ші sneцe de omŏ, a fostŏ totŏ d'aŏna ачеea че este акŏmŏ, saŏ dakъ sneцеле aktŏaле s'a desбoлtatŏ din aлte sneцe, (difepite de челе aktŏaле) кape a tpъitŏ ne пъmîntŏ întp'o aлtъ enoкъ a esistinцеĭ saле ші кape s'aŏ stinsŏ акŏmŏ кŏ totŏлŏ? Къчĭ dakъ apŏ fi adeвъpatŏ къ sneцеле de animaле nŏ sîntŏ konstante ші къ, кŏ timnŏ sъ skimбŏ, atŏnчĭ ne omŏ nŏtea imaцina ка ші ценŏлŏ ŏmanŏ în enoka aktŏaлъ a пъmîntŏлŏĭ (nostdeлŏвiane saŏ dŏne notonŏ) s'a desбoлtatŏ d'o aлtъ fiinцъ înзŏfлецitъ кape epa npeкŏpsopŏлŏ omŏлŏĭ asŏnpa пъmîntŏлŏĭ. Desnpe ачеastъ кŏestiŏne adînкъ ші intepesantъ вomŏ вopбi întp'ŏnŏ aлtŏ aptiкoлŏ.

Dietetika

Боалеле ŏnopŏ mesepiĭ.

I

Лŏmea noastpъ este ŏnŏ чеba amestекatŏ de бine ші de pъŏ, întокmaĭ npекŏm лŏmina noastpъ este amestекatъ de лŏminъ ші de ŏmбpъ; întокmaĭ кŏm bieaцa noastpъ este komnŏsъ de пъчеpe ші de dŏpepe. Аша ші toate mesepiiле noastpe sîntŏ amestекate de foлosŏ ші de пaгŏбъ, adeкъ de foлosŏ nentpŏ пŏнгa noastpъ ші de пaгŏбъ nentpŏ sanitatea noastpъ; къчĭ maĭ toate mesepiiле, sîntŏ каŏza ŏnopa natimĭ sneцiaле. Fiекape omŏ este npodŏsŏ nŏ nŏmaĭ de пъpinцiĭ sъĭ, чi d'o mŏлцime d'aлte împpeцiŏpъpĭ кape'лŏ înкonцioapъ; adeкъ de клima ші de цapa ŏnde e nъsкŏtŏ; de soчietatea în кape tpъeште; anoĭ maĭ кŏ seamъ de edŏкaцiŏne кape a npiimit'o ші de mesepiea кape a îmбpъцiшat'o. În Eŏpona katoлiкъ, sъ bede adese-opĭ doĭ fpaцĭ fii ŏneĭ kase noбiле, dintpe кape чеŏ mape debine ŏnŏ ofiцepŏ ші чеŏ miкŏ, ŏnŏ кълŏгъpŏ. Amîndoĭ sîntŏ fpaцĭ nъsкŏцĭ de ла ачелашĭ пъpinцĭ; кŏ toate ачестеа, че difepinцъ imensъ este în кapaktepiле ачестopŏ amîndŏpopa fpaцĭ! Чеŏ d'întîiŏ este amepinцътopŏ, îĭ плакŏ чеpтеле ші лŏnteле, este кŏpaцios, mîndpŏ, nasionat dap fpank; ne кîndŏ чеŏ d'aлŏ doiлea (кълŏгъpŏлŏ) este блîndŏ, fŏцe de чеpte, modestŏ, пaчniкŏ, paбdъ ші s'apatъ пapкъ n'ape nічĭ o nasiŏne; e maĭ пŏцinŏ fpankŏ, dapŏ maĭ mŏлtŏ dinлomatŏ. De ŏnde npoвine ачеstъ kontpaziчеpe în кapaktepe de doĭ fpaцĭ eшiцĭ dintp'o каsъ? Ръsnŏnsŏл este, къ ofiцepŏлŏ a îmбpъцiшatŏ mesepica de apme ші кълŏгъpŏлŏ mesepica de pŏгъчiŏne; чеŏ d'întîiŏ netpeчe bieaцa sa în kasapmъ ші чеŏ d'aлŏ doiлea în mъnъstipe; eatъ difepinцa de mesepie, кŏmŏ infлŏeazъ asŏnpa difepinцеĭ кapaktepŏлŏĭ.

Ŏnŏ stŏdiŏ aлŏ infлŏinцелopŏ mъsŏpiлopŏ în nŏnktŏлŏ de bedepea iцieniкŏ ші asŏnpa sъпътъцеĭ oameniлopŏ, nŏ e maĭ пŏцinŏ intepesantŏ. Maĭ кŏ seamъ s'apatъ aiчĭ niште împpeцiŏpъpĭ кŏ totŏлŏ neaштentate. Аша s. e. se apatъ aiчĭ къ mesepica de omŏ învъцatŏ, de skpiitopŏ ші de жŏpnaлistŏ, npodŏче omŏлŏĭ toate ачесте боале, ка mesepica чizmъpieĭ ші a кpoitopieĭ. Deoseбipea este nŏmaĭ къ ne лîngъ tpînшĭ кape 'i кîштigъ învъцatŏлŏ npin mesepica sa, adeкъ stŏdiŏ, кîштigъ еŏ ші кŏлtŏpa snipitŏлŏĭ ші ideĭ înaлte кape лŏчеskŏ în inima sa, ка niште fлакъpe dibine кîndŏ este biŏ ші кape îĭ dъ nemŏpipea sŏbenipŏлŏĭ, кîndŏ este moptŏ; dapŏ чizmapŏлŏĭ ші кpoitopŏлŏĭ, mesepiea sa îĭ a datŏ nîine, noate ші o kasъ, de mŏлte opĭ tpînшiĭ, dapŏ maĭ nічĭ odatъ, ideĭ ші nemoptaлitate.

Eatъ ші aлte чipкŏmstanцe кŏpioase! Кpoitopiĭ ші mъчiлapiĭ кape sîntŏ oamenĭ foapte пaчniчĭ

în tìmпȣріле ордінаре ші de паче; în timпȣріле de революціȣне, eї devinȣ оаменї чеї mаї сънџероші ші віоленці. Кроіторілорȣ ії плаче mȣлtȣ а ворбі політіка dȣпіn кафенеле; dapȣ пъчеларілорȣ ле плаче а фігȣра în пȣблікȣ кълърі ла церемоніе, пріїмірї mape політіче. Чізмарії, din контра, аȣ о антіпатіе de політікъ ші ле плаче mȣлtȣ а se окȣпа кȣ кȣестіȣнї de реліціе. Mȣлці фанатічї ші містічї în реліціе, аȣ ешітȣ din tarma чізмарілорȣ.

Чізмарії аȣ de mȣлте орї ші о *вінъ* поетікъ. Аша ера вестітȣ în секȣлеле de mizлокȣ чізмарȣлȣ *Іаковȣ Боемъ* пентрȣ філософіеа лȣї містікъ ші *Hans Sachs* пентрȣ поезііле сале. Dapȣ есалтаціȣнеа реліціоасъ а чізмарілорȣ, ажȣнџе рарȣ ла градȣлȣ de zmintipe ші ачеаста este iapȣ *прівілеџіȣлȣ* meсеріеї кроіторілорȣ. По пȣлаціȣнеа каселорȣ de zmintiці în Еȣропа, se рекрȣтеазъ mаї кȣ seamъ din tarma боерілорȣ (нобілелор), жȣрналістілор, поеціілор, теолоџілор ші а кроіторілорȣ. Кроіторії, челȣ пȣцінȣ, нȣ поате съ se batte, къчї se афлъ în societate вȣнъ.

Лȣнџімеа віецї а оаменілорȣ este iapȣ într'ȣнȣ рапортȣ dipentȣ кȣ meсеріеа лорȣ. О meсеріе каре dъ омȣлȣї богъціе ші пȣцінъ остенеалъ, ва da meсеріашȣлȣї ші о віеацъ mаї лȣнгъ; fiindȣ-къ este акȣмȣ о фаптъ констатать прін статістікъ, къ богаціі тръеск mаї mȣлт de кîтȣ сърачії ші ачеіа че аȣ о віеацъ ȣшоаръ, тръескȣ mаї mȣлт de кît ачеа каре петрек *віеаца лор în* mȣнка греа, остенеалъ ші гріжъ. Este dap înведерат къ, кар din пȣнктȣл de ведереа a dietetiчeї, арȣ fi біне къ тоатъ лȣмеа съ fie богатъ. Негрешітȣ, пърінціі каре аȣ лъсатȣ копіілорȣ лорȣ кîте-ва mii de галбенї, saȣ кîте-ва моші în моштеніре, аȣ îngріжітȣ mаї біне пентрȣ лȣнџімеа віецеї а копіілорȣ лорȣ, de кîтȣ ачеа каре ії n'а лъсатȣ *nimікȣ în моштеніре*; афаръ нȣмаї de трîншії, офтіка, боала лȣмеаскъ ші алте асеменеа *dapȣрї de моштеніре*.

Ȣрмътоарea табль статістікъ поате съ не dea ȣнȣ есемплȣ de лȣнџімеа віецеї în рапортȣлȣ кȣ meсерііле оаменілорȣ. Аша s'а арътатȣ къ преоціі тръескȣ mаї mȣлтȣ de кîтȣ тоці (преоції католічї mаї mȣлтȣ de кîтȣ лȣтеранї.)

Дȣпе dînшії віне комерсанції.

Дȣпе dînшії віне амплоіаціі статȣлȣї.

Дȣпе dînшії віне арindашії.

Дȣпе dînшії віне мілітарії (în tìmпȣріле de паче).

Пе ȣрмъ віне *адвокаці ші дентіштії* кamepілорȣ.

Пе ȣрмъ віне артістії.

Пе ȣрмъ віне професорії ші

Чеї дȣпе ȣрмъ sîntȣ medічї (Докторії.)

Аша dapȣ: între тоате класеле соціетъцеї, преоції аȣ віеаца чеа *mаї лȣнгъ* ші *medічії* аȣ віеаца чеа mаї скȣртъ.

Еатъ ші о altъ табль статістікъ каре аратъ ші înflȣінца крedінцеї асȣпра îmȣлціpeї попȣлаціȣнеї ȣнȣї статȣ ші асȣпра лȣнџімеї віецеї четъценілорȣ. Еатъ о компараціȣне а îmȣлціреї попȣлаціȣнілорȣ în fie каре анȣ în ȣрмътоареле статȣрї.

A. Статȣрї католіче.

În Франціа, îmȣлціреа анȣалъ este $^{63}/_{100}$ процентȣ а попȣлаціȣнеї.

În Аȣстріа, îmȣлціреа анȣалъ este $^{96}/_{100}$ процентȣ а попȣлаціȣнеї.

În Bavaria, îmȣлціреа анȣалъ este $^{95}/_{100}$ процентȣ а попȣлаціȣнеї.

În Наполії ші Рома, îmȣлціреа анȣалъ esѫ $^{83}/_{100}$ процентȣ а попȣлаціȣнеї.

B. În статȣріле *лȣтеране*.

În Прȣсіеа, îmȣлціреа анȣалъ este $1,^{83}/_{100}$ процентȣ а попȣлаціȣнеї.

În Саксоніеа, îmȣлціреа анȣалъ este $1,^{79}/_{100}$ процентȣ а попȣлаціȣнеї.

În Англіеа, îmȣлціреа анȣалъ este $1.\ ^{39}/_{100}$ процентȣ а *попȣлаціȣнеї*.

Este înведератȣ къ попȣлаціȣнеа креште mȣлтȣ *mаї mȣлтȣ* în статȣріле лȣтеране, de кîтȣ în статȣріле католіче. Аста не adȣче амінте ачеа че а зісȣ déja Voltaire адекъ: кȣ кîтȣ о царъ аре mаї mȣлте zile de сървътоаре în анȣ, кȣ atîtȣ попȣлаціȣнеа креште mаї пȣцінȣ în ачеастъ царъ. Ȣнȣлȣ а обсерватȣ аічї zікîndȣ: съ веде къ оаменії sîntȣ mаї пȣцін dispȣші ла фачере de копії în zilele de сървътоаре, de кîтȣ în zilele de лȣкрȣ. Ачеаста не adȣче амінте d'о altъ обсерваціȣне адекъ къ, съраманії каре mȣнческȣ тоатъ ziоа, аȣ mȣлці копії; пе кîndȣ чеї богаці каре нȣ mȣнческъ, аȣ пȣцінї копії. Еатъ о матеріе de rîndipe!

Спре а авеа о ідее *mаї бȣнъ* деспре патіміле продȣсе de diферіте meсерії; о съ îmпърцімȣ аічі ачесте meсерії în diферіте класе. Адекъ în meсерії каре продȣкȣ боале прін позіціȣнеа анорmалъ але корпȣлȣї; saȣ прін остенеала преа mape; saȣ прін еспозіціȣнеа ла о температȣръ аерȣлȣї въттътоаре сънътъцеї; saȣ прін некȣръценіеа а рȣлȣї în каре sілескȣ пе омȣ а тръі, saȣ прін кȣратъ отръвіре; къчї о съ ведемȣ къ sîntȣ meсерії каре отръвескȣ кȣратȣ віеаца омȣлȣї.

a. *Патіміле продȣсе прін позіціȣнеа корпȣлȣї.* În прівінца ачестї, обсервъмȣ челе ȣрмътоаре. Позіціȣніле корпȣлȣї ла diферіте meсерії sîntȣ фоарте варіате. Аша s. e. кроіторȣлȣ шеаdе dрентȣ кîndȣ лȣкреазъ, чізмарȣлȣ шеаdе кȣрбатȣ, тімпларȣлȣ stъ în пічіоаре, скȣлпторȣлȣ шеаdе în џенȣкі. Тъіеторȣлȣ de лемне stъ mаї mȣлтȣ кȣрбатȣ, асеменеа ші лȣкръторȣлȣ în mi-

пеле; чепръzарвлѫ ѫтблъ. Тѫрпорвлѫ stъ în пічioape ла ѫпѫ локѫ ші пѫmaĭ ѫпѫ пічiорѫ лѫкреаzъ înвîрtindѫ poata mашiпеĭ ш. ч. л.

Fie-каре din ачеste позiцiѫпĭ аре патiміле sале пропріĭ. Аша ведемѫ къ ачеiа каре шедѫ mѫлtѫ пе sкаѫпѫ пъtimeskѫ mѫлtѫ de конџestiѫпеа sъпџелѫĭ кътре органеле вѫрџiĭ; ачештĭ оаменĭ sѫферъ de tрîншĭ (emopoide) кѫ-toatъ pesпектаѫила лорѫ ѫitъ каре sîntѫ: конstiпацiѫпеа (infpaksis); ѫпfлътѫра de fikatѫ ші de sплiпъ іпохондріа ші мелапколіа. Dapѫ ші конџestiѫпіле sъпџелѫĭ кътре кордъ (іпімъ) ші плъmîнiĭ, пріп ѫрmаре патіміле de inimъ ші de плъmѫпiĭ sîntѫ asemenea efekte a ѫпеĭ віецĭ sedentape adeкъ петрекѫte пе sкаѫпѫ. Тагма învъцацілорѫ ші a skpiitopілорѫ, апарцiпе ла ачеа tъ класъ de пъtimaшĭ; de ачееа повъцѫimѫ пе оаменiĭ de літератѫръ ші de kondeiѫ, a se овічпѫі sъ skpie stîndѫ în пічioape ші sъ чiteaskъ fiindѫ кѫлкаtѫ în patѫ. Кѫпоаштемѫ пе ѫпѫ омѫ каре a skpisѫ ші чititѫ mѫлtѫ în віеаца sa în astѫ-фелѫ de modѫ ші a skъпаtѫ de mѫлtъ шеdере ші de tрîншĭ. Чіпе аре кѫріоsitatea d'a фаче кѫрîndѫ кѫпоштiпцъ кѫ патіма пѫmitъ tрîншiĭ, sъ шеаzъ пѫmaĭ ѫпѫ апѫ пе fie-каре zi kîte tpeĭ, патрѫ оре пеmішкаtѫ пе sкаѫпѫ ші sъ веа tpeĭ, патрѫ кафеле пегре пе zi ші îлѫ înkpedinцъmѫ къ кѫрîndѫ o sъ ажѫпгъ ла sкопѫлѫ sъѫ.

Повецеле date de кътре штiiпца іцiепікъ оаменілорѫ silіцĭ пріп meseріеа лорѫ a шеdеа mѫлtѫ пе sкаѫпѫ, ка sъ skane de патіміле продѫse de ачеstѫ фелѫ de віеацъ, sîntѫ челе ѫрmъtoape: sъ шеаzъ омѫ пе о перiпъ de пеле potѫndъ, фъкѫtъ ка ѫпѫ черкѫ, ѫmплѫtъ кѫ перĭ de калѫ ші гъѫpitъ în mizлокѫ; dѫпе че a шеzѫtѫ kîte-ва орĭ, sъ se skoaле, sъ se плimбе mѫлtѫ, sъ ші фреаче шеалеле кѫ mîna saѫ sъ sпеле шеалеле кѫ вѫрete moiatѫ în апъ рече, челѫ пѫцiпѫ odatъ пе zi; sъ поарtе вestimiпte ларџĭ (пѫ пантаlonĭ strimцĭ пѫ аша ла modъ, în каре омѫл пѫ пѫmaĭ къ este цепаtѫ, dapѫ аре ші кѫвîntѫ sъ se teamъ d'o katastpofъ пѫвлікъ кѫmѫ, este adese-opĭ deskpisъ în pomanцеле лѫĭ Paul de Coc); asemenea tpeвѫe asemenea оаменĭ sъ se пъzeaskъ de mîнкърĭ греле каре ѫпфлъ (лiпte, masъре, fasoле, вовi, карпеа грасъ, пîiпе преа пеагръ) ші sъ пѫ веа лѫкрѫріле sпiptѫoase.

Патімеле продѫse пріп meseрiiле каре siлеsк пе омѫ sъ stea în пічioape, sîntѫ: ostenеалъ ші tpemѫpъtѫpъ în пічioape; палiditatеа; slъвiреа diцеstiѫпеĭ; dѫреpea ші stpîmвареа osѫлѫĭ sпiпъреĭ (шipѫлѫ sпiпъреĭ) ші конџestiѫпеа sîпцелѫĭ în органеле авdomiпале (вѫрџiĭ) ші maĭ кѫ seamъ în пічioape. De ачееа, ачештĭ оаменĭ sîntѫ maĭ кѫ seamъ sѫпѫшĭ ла ѫпфлареа віпелорѫ ші ла ръпĭ кроніче în пічioape. Ачеs'е патіме ле гъsim adese-орĭ ла slѫцĭ, келперĭ din віrtѫрĭ, прекѫпецĭ каре staѫ mѫлtѫ în пічioape ш. ч. л.

Ачеstорѫ оаменĭ повъцѫеште іціепа d'a ѫmвла mѫлtѫ dѫпе че aѫ statѫ mѫлtѫ ла ѫпѫ локѫ ші maĭ кѫ seamъ a фаче кѫ корпѫлѫ лорѫ mішкърĭ пѫmite цimnastiче; a se skълda ші a пota desѫ în pîѫ ші kîndѫ п'aѫ tpeвѫiпцъ sъ stea în пічioape, е maĭ віпе sъ se кѫлче пе ѫпѫ patѫ de kîtѫ sъ шеаzъ пе sкаѫпѫ.

Патіміле продѫse de шеdереа în цепѫкĭ, кѫ корпѫлѫ кѫрваtѫ, sîntѫ maĭ раре; къчĭ ачеаstъ позiцiѫпеа a корпѫлѫĭ е maĭ раръ de kîtѫ челе пречеdente. Ачеаstъ апормале позiцiѫпе a корпѫлѫĭ, продѫче конџestiѫпеа sîпцелѫĭ кътре кап ші пепt; de ачееа dѫреpea de капѫ ші disпозiцiѫпеа пептрѫ апоплексie; dѫреpe de пеntѫ ші disпозiцiѫпеа пептрѫ oftікъ. Kîtѫ se поаtе, sъ se фереаskъ омѫлѫ ка sъ пѫ îmвръцішеазе о meseріе каре чере о asemenea позiцiѫпе a корпѫлѫĭ. Întр'адевърѫ, este ѫпѫ лѫкрѫ tpistѫ a петрече віеаца sa stîndѫ în цепѫкĭ, mъкарѫ fiindѫ înцепѫкiatѫ пaiпtеа ѫпеĭ dame фрѫmoase, реџiпа inimeĭ; dapѫ a sta înцепѫкiatѫ паiпtе ѫпѫĭ реџе, asta este пѫmaĭ de гѫstѫлѫ оріепtaлелорѫ; апоĭ ведемѫ преа віпе феріч іреа віецеĭ лорѫ

(Ва ѫрmа.)

Комѫпікацiѫпĭ sчiепtіfiче mічĭ.

Овсервацiѫпіле meteoролоџiче ла Бѫкѫрештĭ de ла 22—30 Априліе.

Temпeратѫра dѫпъ tepmometpѫ лѫĭ Reaumure, în ѫmвръ.

	Dim. ла ора 6,	d. a. ла ора 4,	seара ла ора 10.
Ла 23	12	17	15
Ла 24	14,3	21,8	15
Ла 25	14	19	14
Ла 26	14	15	12
Ла 27	10	15	12
Ла 28	19	15	10,5
Ла 29	9	15,5	12,5
Ла 30	10	17	12
Temпeратѫра de mizлок	11,7	16,7	12,8

Барометрѫ a варiatѫ întpe 327 ші 328 лiпiе de Парisѫ.

O zi a плоаtѫ.

Tiпърitѫ în Tiпографiа Колеџiѫлѫĭ Sf. Saва.